

Ὁ Ἰ. Μπαϊκερ, στήν ἱστορία τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων καί ἐξερευνησέων του, σημειώνει ὅτι: «Γιά νά παρακολουθήσει κανεῖς τήν ἱστορία τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων, δέ χρειάζεται ν' ἀνατρέξει πρὶν ἀπό τούς Ἕλληνες. Αὐτοί ξεπέρασαν κάθε ἄλλον ἀρχαῖο λαό, στήν ἀνάπτυξη τῆς γεωγραφικῆς ἐπιστήμης καί εἶχαν ἀποκτήσει, σέ σημαντικό βαθμό, γνώση τῆς γῆς...».

Τά κατορθώματα, λοιπόν, τῶν Ἑλλήνων ἐξερευνητῶν χαρακτηρίζονται καί ἀπό τούς ξένους ἀκόμα σάν ἓνα ἀπό τά ἀξιολογότερα ἐπιτεύγματα ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητας, σταθμός στήν ἱστορία τῶν περιπετειῶν καί τῶν θαλασσοπορειῶν.

Ἕνας, λοιπόν, τέτοιος τύπος πού ἐζήσε στά μέσα τοῦ 17ου αἰῶνα ἦταν ὁ Κεφαλλονίτης, Κωνσταντῖνος Γεράκης, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στό Ἀργοστόλι, τό 1637, ἀπό πατέρα Γεώργιο, προερχόμενο ἀπό οἰκογένεια εὐγενῶν, γενάρχης τῆς ὁποίας ἦταν ὁ Φραγκίσκος Γεράκης.

Ἡ ἱστορία του εἶναι μυθιστορηματική, γιατί, ἀπό μικρό, ἄσημο παιδί τότε πού ἐγκατέλειπε τήν ἰδιαιτέρα του πατρίδα, κατόρθωσε νά γίνει πρωθυπουργός καί ἀντιβασιλεὺς στό μακρινό Σιάμ. Ὁ Κωνσταντῖνος Γεράκης, ἀπό πολύ μικρός σχετικά, κατατάχθηκε στὸν Ἀγγλικό στρατό, μάλιστα, στό τέλος, ἔφθασε καί στό βαθμό τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ.

Πάντα, τοῦ ἄρεσε ἡ θάλασσα, γι' αὐτό, ἀπό τήν ἀρχή, ἡ ζωὴ του σχετίστηκε μέ ταξίδια. Στὴ συνέχεια, προσλήφθηκε στήν ὑπηρεσία τῆς, τότε, Ἑταιρείας τῶν Ἰνδιῶν, ὅπου ἀπέκτησε τεράστια περιουσία, ἀφοῦ πέρασε διάφορα στάδια προαγωγῶν, ὥστε στό τέλος νά μπορεῖ ὁ ἴδιος νά ἀποκτήσει δικό του πλοῖο, γιὰ νά ταξιδεύει στίς μακρινές χῶρες τῆς Ἀπὼ Ἀνατολῆς καί τῆς Ἀσίας. Ἀπὸ τά ταξίδια του αὐτά, ἔμαθε τήν ἱστορία καί τὸν πολιτισμὸ τόσων λαῶν καί φυλῶν, ὅπως καί τίς γλώσσες τους.

Κάποτε, ἔχασε ὅλη του τήν περιουσία, ὕστερα ἀπὸ ἓνα ναυάγιο πού, ὡς ἐκ θαύματος, ὁ ἴδιος σώθηκε, μαζί μ' ἓνα Πρέσβυ τοῦ Βασιλείου τοῦ Σιάμ, ὁ ὁποῖος ἐπέστρεφε ἀπὸ τὴν Περσία. Ἡ γνωριμία του αὐτὴ ἐγένε ἀίτια νά ἐπισκεφθεῖ τὸ Σιάμ καί μάλιστα νά ἀποκτήσει τὴ συμπάθεια τοῦ Ἡγεμόνα τοῦ Βασιλείου, σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε, στό τέλος, νά τοῦ ἀναθέσει τὴν Πρωθυπουργία καί τὴν Ἀντιβασιλεία τῆς χώρας... Φαντασθεῖτε, ἓναν Κεφαλλονίτη, τὸν 17ο αἰῶνα, νά κυβερνᾷ μιά χώρα ἐξωτική, ὅπως τὸ Σιάμ.

Ὁ τίτλος τὸν ὁποῖο εἶχε σύμφωνα μέ τά τότε ἔθιμα, ἦταν ἐκεῖνος τοῦ Μεγάλου Βεζύρη. Ὁ Γάλλος ἱστορικός καί φιλόσοφος, Βολταῖρος, ἀναφέρεται, μέ λεπτομέρεια, στήν περίπτωσή τοῦ Γεράκη καί τὴ σχέση του μέ τὸ κράτος τοῦ Σιάμ. Ἐπίσης, σέ πολλὰ ἄλλα ξενόγλωσσα βιβλία καί ἐγκυκλοπαιδεῖες ἀνάμεσα στά ὁποῖα καί ἡ περίφημη Βρεττανική.

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Γεράκης, στήν αὐλή τοῦ Ἡγεμόνα, νυμφεύεται κόρη μεγιστάνος τοῦ Κράτους, τὴν ὁποία ὀνόμασε Μαρία καί ἀπέκτησε μαζί της τὸν μονάκριβο γιό του, τὸν Γεράσιμο. Λόγῳ τῶν πολλῶν χαρισμάτων καί τοῦ πλούτου τῶν σκέψεων καί τῶν πράξεων του, ὁ Βασιλιάς τοῦ Σιάμ τοῦ εἶχε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη καί δεχότανε τίς προτάσεις του, γιατί γνώριζε τὸ καλὸ πού θά προέκυπτε γιὰ τὸ κράτος του καί τὸν λαό του. Κάποτε, ὁ Γεράκης τοῦ εἰσηγήθηκε τὴ σύναψη σχέσεων μέ τὴ Γαλλία καί τὴν εἰσαγωγή καί προστασία στοὺς ὑπηκόους του τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τότε, Βασιλιάς τῆς Γαλλίας ἦταν ὁ Λουδοβίκος ὁ 14ος.

Ἐπὶ κεφαλῇς τῆς πρεσβείας τέθηκε ὁ ἴδιος ὁ Γεράκης, ὁ ὁποῖος πῆγε στὴ Γαλλία μὲ βαρύτιμα δῶρα ἀπὸ τὸν Βασιλέα τοῦ Σιάμ, πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς χώρας αὐτῆς. Συγκινητικὴ ἦταν ἡ στιγμή, ὅταν παρουσιάστηκε μπροστά στὸν Λουδοβίκο ὁ Γεράκης. Τὸν ἐντυπωσίασε τόσο ἡ διπλωματία του καὶ οἱ τρόποι του, ὥστε ὁ Γεράκης – παρόλο πού ἦταν ντυμένος μὲ τὴν ἐθνικὴ ἐνδυμασία τῶν Σιαμαίων καὶ τὴν παραδοσιακὴ κοτσίδα του – δέν ἦταν ἄλλος παρὰ ἓνας ἀπόγονος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ γνήσιος Ἕλληνας ἀπὸ τὴν Κεφαλλονιά...

Ὁ Γεράκης ὑπέγραψε δύο σημαντικὲς συμφωνίες μὲ τὸν Βασιλέα τῆς Γαλλίας: Μία ἐμπορικὴ, στίς 22 Σεπτεμβρίου 1685 καὶ μία πολιτιστικὴ πού ἦταν ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού ἐπιζητοῦσε, δηλαδή, τὴν ἀποστολὴ ἱεραποστόλων, γιὰ νὰ ἐκχριστιανίσουν τὸν Σιαμαῖο πληθυσμὸ τοῦ Βασιλείου τοῦ Σιάμ (15 Μαρτίου 1685). Στὸ σημεῖο αὐτό, θὰ πρέπει νὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι πρῶτοι, μετέφεραν τὸν Χριστιανισμό, ἐκεῖ, οἱ Πορτογάλοι, τὸ 1545, καὶ ἀργότερα οἱ Ὁλλανδοί.

Οἱ συμφωνίες αὐτές, λοιπόν, τοῦ Γεράκη ἀνοιξαν τίς πύλες γιὰ τὸ Γαλλικὸ ἐμπόριο καὶ τὴν ἱεραποστολὴ στὸ Σιάμ. Αὐτό, ἦταν φυσικὸ, νὰ ἐνοχλήσει τοὺς Πορτογάλους καὶ τοὺς Ὁλλανδούς, οἱ ὁποῖοι, μὲ διάφορους τρόπους δημιούργησαν σοβαρὸ πρόβλημα στὴ χώρα, μὲ τὴ συμμαχία τῶν ἀντιφρονούντων μὲ τὰ σχέδια τοῦ Γεράκη.

Τόση ἦταν ἡ ἀναταραχὴ, ὥστε ἐγίνε μιά ἐπανάσταση, κατὰ τῶν κυβερνώντων τοῦ Βασιλείου τοῦ Σιάμ, τὸ 1688, ὥστε νὰ ἐξολοθρευθεῖ ὁ βασιλικὸς οἶκος τοῦ Σιάμ καὶ ὁ Γεράκης, μαζί μὲ τὴ σύζυγό του Μαρία καὶ τὸ γιό του, Γεράσιμο, νὰ μαρτυρήσουν θάνατο φρικτό, στίς 5 Ἰουλίου 1688. Αὐτὸς ἦταν ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία, ἐν συντομίᾳ φυσικά, τοῦ Κεφαλλονίτη Γεράκη πού, ἀπὸ τὸ 1657 μέχρι καὶ τὸν θάνατό του, κυβέρνησε τὴ χώρα τοῦ Σιάμ, σάν νὰ ἦταν πατρίδα του.

Ἕνας ἐξ ἴσου ἀξιόλογος περιηγητής, ἱατρός καὶ ἐξερευνητής, εἶναι ὁ Παναγιώτης Ποταγός πού, τὸν περασμένο αἰῶνα, ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ πού ὁ Λίβινγκστον, ὁ Στάνλεϋ καὶ ὁ Σβάϊνφουρτ καὶ ἄλλοι πολλοὶ περιόδευαν καὶ ἀνακάλυπταν νέες περιοχές, φυλές, ποταμούς, λίμνες καὶ φυλές, θεωρήθηκε ἴσως καὶ ἀνώτερός τους πού, ὅπως ἐγράψε ἡ Γαλλικὴ ἐφημερίδα Συζήτηση: «Αἱ περιηγήσεις τοῦ Λίβινγκστον καὶ Στάνλεϋ ὄνομα ἀπέκτησαν, ἀλλὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ὠφέλειαν ἔχει ἡ περιήγησις τοῦ Ἕλληνος ἱατροῦ».

Αὐτὸς, λοιπόν, ὁ ἀγνωστος στοὺς πολλούς, μὰ ἐξαίρετος πρωτοπόρος, ἱατρός καὶ ἐξερευνητής γεννήθηκε στὴ Βυτίνα τῆς Ἀρκαδίας, τὸ 1839. Ὁρφάνεψε σὲ ἡλικία δύο μόλις ἐτῶν ἀπὸ πατέρα. Τοῦτο δέν τὸν ἐμπόδισε νὰ προοδεύσει στὰ γράμματα. Εἶχε δίψα γιὰ μάθηση, γι' αὐτό καί, ἐργαζόμενος, ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὴν Τρίπολη.

Ἀφοῦ, τώρα, ἦταν ἐτοιμος γιὰ ἀνώτερες σπουδές, ἐγγράφεται στὴ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπου φοίτησε γιὰ δύο χρόνια· ἐγγράφεται, στὴ συνέχεια, στὴν Ἱατρικὴ Σχολὴ τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου ἀπ' ὅπου ἀπεφοίτησε, μὲ ἀριστα, καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ. Ἀσκησε, γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γιατροῦ στὴ Στεμνίτσα καί, στὴ συνέχεια, ἔκανε συμπληρωματικὲς σπουδές στὸ Παρίσι, πάντα στὸν κλάδο τῆς ἱατρικῆς.

Ἐκεῖ κέρδισε τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τῶν Γάλλων, ἐκδηλώνοντας τὰ ἀλτρουϊστικά του αἰσθήματα, περιθάλλοντας τοὺς πάσχοντες ἀπὸ τὴν ἐπιδημία

της χολέρας, μέ αύτοθυσία. Ἡ Γαλλική Κυβέρνηση, γιά τήν προσφορά του αὐτή, ἐξέφρασε τήν εὐαρέσκειά της, πρός τόν Παναγιώτη Ποταγό.

Ἀπό μικρός ἦταν ἀνήσυχος. Ἦθελε νά γνωρίσει νέους κόσμους καί νά δεῖ, μέ τά ἴδια του τά μάτια, τίς χώρες ἐκεῖνες πού γνώριζε μόνο μέ τή φαντασία του, τίς μακρινές πού δέν τίς εἶχε ἀκόμη πατήσει πόδι εὐρωπαίου. Ἦτσι, τό Νοέμβριο τοῦ 1867, ἄρχισε τό μεγάλο ἐξερευνητικό του ταξίδι, πού, ὅπως σημειώνει ὁ ἴδιος: «... Ἀνεχώρησα ἐπί σκοπῷ νά διερευνήσω τάς κεντρικάς τῆς Ἀσίας χώρας, καί, εἰ δυνατόν, νά συσχετίσω αὐτάς πρός τάς περιγραφάς τῶν ἀρχαίων μας Γεωγράφων...».

Ἀπλά καί λιτά, χωρίς κανένος τήν οἰκονομική στήριξη, ξεκινᾷ ὁ Ποταγός σέ ἡλικία 29 ἐτῶν ἓνα ταξίδι πού θά διαρκέσει δεκαπέντε τόσα χρόνια. Δέν εἶχε καμιά προσωπική φιλοδοξία. Ἦθελε, μέ τήν ἐνέργειά του αὐτή, νά τιμήσει τό ὄνομα τῆς Ἑλλάδας ἀλλά καί νά δείξει στόν ἔξω κόσμο ὅτι, ὄντως, καί σήμερα ὑπάρχουν Ἕλληνες πού ἀγαποῦν τίς ἐρευνες καί τίς ἐξερευνητικές ἀποστολές. Καί δέν ἦταν μόνο τοῦτο.

Γνώρισε ἀπό κοντά τά ἦθη καί ἔθιμα, τίς συνήθειες καί τίς ἱστορίες τόσων ξένων καί ἀγνωστων, πολλές φορές, λαῶν καί ἀνθρώπων. Ἦταν, ὅπως τονίστηκε, ἀνήσυχος μυαλό. Γι' αὐτό, ἡ ἀγάπη του καί ἡ ἀγωνία του ἦταν, εἰ δυνατόν, νά συμπληρώσει προηγούμενους ἢ καί νά φέρει νέα στοιχεῖα στή μελέτη τῆς γεωγραφίας, τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν, τῆς λαογραφίας.

Ἀναφέρουμε, στή συνέχεια, μερικές ἴσως ἀπό τίς χώρες καί περιοχές πού ἐπεσκέφθηκε: Αἴγυπτο, Συρία, Μεσοποταμία, Περσία, Ἀφγανιστάν, Ἰμαλαΐα, Γοβαϊκή ἔρημο, Σινική Ταταρία, Μογγολία, Σιβηρία, Ἀσία, «... κατά τάς εὐρυτέρας τῆς ἡπείρου ταύτης διαστάσεις καί εἰσέδυσεν εἰς τήν Τροπικήν Ἀφρικὴν πολὺ πέραν τῶν ὁρίων, εἰς ἃ εἶχον φθάσει ἄλλοι ἐξερευνηταί...».

Πρός τό τέλος τῶν περιηγήσεών του, ἐπεσκέφθη τήν Ἀγία Πετρούπολη καί τήν Ὁδησσό καί ξανά τήν Αἴγυπτο, τήν Ἀραβία, τίς Ἰνδίες καί τίς ἀνεξερεύνητες ἐκτάσεις ὁλοκλήρου τῆς ἀχανοῦς Ἀφρικανικῆς Ἠπείρου, ἐκεῖ πού οὔτε κἂν ἐφθασε ὁ περιηγητής καί γνωστός μεγάλος ἐξερευνητής, Σβάϊνφουρτ.

Καί τό πιό σημαντικό: Ἀπ' ὅλους τοὺς τόπους πού ἐπεσκέπτετο, μάζευε πολύτιμο ὑλικό σέ μέταλλα, νομίσματα, φυτά, καρπούς, ἀνθρωπολογικά εὐρήματα καί διάφορα ἄλλα τά ὅποια ἀπέστελλε στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Τοὺς κόπους καί τίς ἀξιόλογες ἐπιστημονικές καί ἐθνολογικές του μελέτες ἀναγνώρισε, δεόντως, ἡ Γεωγραφική Ἑταιρεία τῶν Παρισίων, τό δέ πρῶτο τόμο τῶν Περιηγήσεών του, πού ἀποτελεῖτο ἀπό 700 σελίδες, ἐξέδωκε τό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, τό 1885.

Ὅταν μάλιστα προσκλήθηκε ἀπό τό Βασιλεῖα τοῦ Βελγίου νά ὑπογράψει τή χρυσή βίβλο τῶν ἐξερευνητῶν καί περιηγητῶν, ὁ Ποταγός, μέ μετριοφροσύνη καί ταπείνωση, σημείωσε μόνο, «Εἷς Ἕλλην».

Ἐπιστρέφοντας στήν Ἑλλάδα, ὁ Ἀρκαδικῆς καταγωγῆς ἐξερευνητής καί περιηγητής ἀποσύρθηκε στήν κωμόπολη Νυμφές τῆς Κερκύρας, ὅπου ἄφησε τήν τελευταία του ἀναπνοή, στίς 13 Φεβρουαρίου 1903 καί ἐτάφη, τήν ἐπομένη, στόν περίβολο τῆς Παναγίας τῶν Παπουτσάτων...

“Ένας άλλος Έλληνας διαπρύσιος πρεσβευτής τῆς ἑλληνικῆς κουλτούρας καί ξακουστός εἶναι ὁ φέρων τὴν καταγωγή του ἀπὸ τὴ Λευκάδα, ἀπὸ πατέρα Ἀγγλο καί μητέρα Ἑλληνίδα. Γεννήθηκε τὸ 1850 καί ἀπόκτησε ὅλα τὰ χαρακτηριστικά καί τίς ιδιότητες τοῦ ἀληθινοῦ Έλληνα. Πολύ νωρίς, ἔχασε τοὺς γονεῖς του καί ἔτσι τὸν υἱοθέτησε μία θεία του, στὴν Ἀγγλία. Μάλιστα λέγετα ὅτι ἐκείνη τὸν προόριζε γιὰ κληρικό· ἐκεῖνος ὁμως εἶχε ἄλλες βλέψεις καί προγράμματα.

Ἐφθασε στὴν Ἀμερική, σέ ἡλικία 18 ἐτῶν, καί ἐργάστηκε, σάν διορθωτής, στὴν ἀρχὴ σέ διάφορες ἐφημερίδες, καί, στό τέλος, ἐγίνε ἀρχισυντάκτης. Ἐγραφε μέ ὕφος πού συνάρπαζε τοὺς ἀναγνώστες καί ἡ γλαφυρὴ του πένα ἠλέκτριζε τοὺς πάντες. Καί ἐδῶ δέν ἤθελε νά παραμείνει γιὰ πολὺ. Τὸν τραβοῦσε ἡ περιπέτεια· ἔτσι, τὸ 1887, φθάνει στίς Γαλλικὲς Ἰνδίες.

Ἀπὸ ἐκεῖ δίνει καί πάλι τὸν πλούσιο ἐσωτερικό του κόσμο, μέ σαγηνευτικὲς ἀνταποκρίσεις, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πού συναντᾷ καί μελετᾷ, ταυτόχρονα. Καί πάλιν, ἀναζητᾷ κάτι πιὸ συναρπαστικό. Ἐτσι, ἀποφασίζει νά συνεχίσει τὴν περιπέτειά του, φθάνοντας ὡς τὴ χώρα τοῦ Ἀνατέλλοντος Ἡλίου, τὴν Ἰαπωνία.

Στὴ μακρινή, λοιπόν, Ἰαπωνία ἐνθουσιάζεται ἀπὸ τίς δοξασίες καί τοὺς θρύλους τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἀπὸ νωρίς, γίνεται ἐραστής τῶν ποικιλόμορφων καί λεπτῶν ψυχῶν τῶν Ἰαπώνων. Γίνεται ἓνα μ’ αὐτούς, ἀφοῦ ἀποφασίζει νά νυμφευτεῖ Ἰαπωνέζα καί νά ἀκολουθήσει πιστὰ τὸν Ἰαπωνικό τρόπο ζωῆς. Ἡ ψυχὴ του ὁμως ἔμεινε πάντα Ἑλληνική.

Ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ του φύση καί καταγωγή, κατορθώνει νά συγκεράσει αὐτὰ μέ τὴν Ἰαπωνικὴ κουλτούρα, ὥστε, στό τέλος, νά γίνει γνώστης ὄχι μόνο τῆς γλώσσας, ἀλλὰ καί νά συγγράψει ὁ ἴδιος ποιήματα, διηγήματα, λαογραφικὲς καί ἱστορικὲς μελέτες. Τόσο ἐνθουσίασε τοὺς Ἰάπωνες ὁ ἀληθινὸς γόνος τῆς Λευκάδος πού τοῦ πρόσφεραν θέση καθηγητῆ τῆς Ἀγγλικῆς φιλολογίας στό Πανεπιστήμιο τοῦ Τόκιο, τὸ 1888.

Ὁ Λευκάδιος Χέρν, ἔτσι ἦταν τὸ ὄνομά του, εἶναι γνωστός, σήμερα, στὴν Ἰαπωνία μέ τὸ δικό τους ὄνομα, Γιακουμο Κοϊζουμι. Ἐγραψε καί τραγούδησε μέ πάθος γιὰ τὴν Ἰαπωνικὴ ψυχὴ, ὥστε, μέχρι σήμερα, νά τὸν τιμοῦν, νά τὸν θυμοῦνται καί νά τοῦ ἔχουν ξεχωριστὴ θέση μέσα στὴν ἱστορία τους οἱ Ἰάπωνες, γι’ αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἀγάπη του καί τὴν πίστη του πρὸς τὴν Ἰαπωνικὴ κληρονομιά καί παράδοση. Νά, λοιπόν μέχρι ποῦ ἔφθασαν τὰ βήματα τῶν Ἑλλήνων τοῦ περασμένου αἰῶνα. Ἀπέθανε τὸ 1904 καί, τὰ 25 χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατό του, γιορτάστηκαν, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1929, στὴν Ἰαπωνία, μέ πρωτοφανεῖς γιορταστικὲς ἐκδηλώσεις.

Συνεχίζουμε τὴν περιδιάβασή μας, αὐτὴ τὴ φορά, γιὰ νά βρεθοῦμε στίς μακρινὲς Ἰνδίες, ὅπου πολλὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδας τίμησαν τὸ ὄνομα τῆς καταγωγῆς τους. Θὰ σταθοῦμε ὁμως σ’ ἓναν: Τὸν Δημήτριο Γαλανό, τὸν Ἀθηναῖο, πού ἀντιπροσωπεύει, ἐπάξια, ὅλους τοὺς ἄλλους.

Ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὅπου γεννήθηκε, γύρω στό 1760, ἀπὸ πατέρα Παντολέοντα καί μητέρα Διαμάντω. Μαθήτευσε πρῶτα στὴν Ἀθήνα, κάτω ἀπὸ τὸν σπουδαῖο διδάσκαλο, Ἰωάννη Μπενιζέλο. Στὰ δεκατρία του χρόνια, μαθήτευσε κοντὰ στὸν ἐπίσης ἐξαιρετὸ διδάσκαλο τοῦ Μεσολογγίου, Παναγιώτη Παλαμᾶ, καί, στὴ συνέχεια, ἔφθασε στὴ νῆσο Πάτμο, ὅπου μαθήτευσε κοντὰ στὸν περίφημο διδάσκαλο Δανιήλ, γιὰ ἑξὶ συνεχῆ χρόνια.

Στό διάστημα αυτό, απέκτησε όλες τις απαραίτητες γνώσεις της Έλληνικής φιλολογίας και γραμματικής. Πλούσια έφοδιασμένος, πνευματικά, προσκλήθηκε, από τον θείο του, Μητροπολίτη Καισαρείας, Γρηγόριο, στην Κωνσταντινούπολη. Ο Ίεράρχης Γρηγόριος έθαύμασε τις αρετές και τα σπάνια προσόντα του νεαρού άνιψιού του· προσπάθησε μάλιστα να τον εισαγάγει στις τάξεις του ιερού κλήρου, άλλ' ο Δημήτριος αντέδρασε, λέγοντας ότι θέλει να πλουτίσει τις έπιστημονικές του γνώσεις.

Έτσι, όπως είναι γνωστό, την εποχή εκείνη, ή Έλληνική Κοινότητα της Καλκούτας των Ίνδιων ήκμαζε (έχουμε, ήδη, ασχοληθεί εκτενέστερα, με την παρουσία των Έλλήνων στις Ίνδιες, όπως και για τον ίδιο τον Γαλανό σε ειδική μονογραφία) εκεί ένας πλούσιος Έλληνας ζητούσε διδάσκαλο, για την ανατροφή των παιδιών του. Τό όνομά του ήταν Κωνσταντίνος Πανταζής. Έτσι, ο θείος του Δημητρίου, ο Καισαρείας, του συνέστησε να πορευθεί προς τα εκεί, ώστε να αναλάβει την έλληνοπρεπή ανατροφή των παιδιών του Πανταζή.

Ο Δημήτριος δέχθηκε, με πολλή χαρά, την πρόσκληση και αναχώρησε, τό τέλος του 1786, για τις Ίνδιες. Στην οικόγένεια, λοιπόν, του εύπόρου Πανταζή, στην αρχή, έγινε δάσκαλος των παιδιών τους, αλλά και άλλων Έλλήνων συγγενών τους.

Έτυχε πολλών περιποιήσεων και τιμών από όλους, γιατί είχαν, ανάμεσά τους, έναν τέτοιο άφοσιωμένο δάσκαλο και Έλληνιστή τέλειο. Αλλά ο Δ. Γαλανός δεν ήταν μόνον ο ίδιος διδάσκαλος, ήταν και καταπληκτικός μαθητής της Άγγλικής, Περσικής, Σανσκριτικής και άλλων πολλών άσιατικών διαλέκτων. Πολύ σύντομα, έγινε τέλειος χειριστής πάντων των τοπικών διαλέκτων.

Άφου απέκτησε, εν τώ μεταξύ, πολλήν οικονομική άνεση, απεφάσισε να εγκατασταθεί στην ιερή πόλη των Ίνδιων, Μπενάρες. Έδω, άφου ένδύθηκε τή στολή των Βραχμάνων, παρέμεινε, για 40 χρόνια, μελετών τα ήθη, τις γλώσσες, και φιλολογία, μαζί με τούς σοφούς και δοκιμότερους εκπροσώπους της Βραχμανικής θρησκείας.

Έδω, έπετέλεσε τό μεγαλύτερο κατόρθωμα στην ιστορία της Βραχμανικής θρησκείας (με τον Έλληνισμό), άφου κατόρθωσε να μεταφράσει τά κείμενα των συγγραμμάτων των σοφοτέρων αντιπροσώπων της στην Έλληνική γλώσσα. Τώρα, ο Γαλανός έφθασε τό 70ο έτος της ηλικίας του. Έπιθυμία του ήταν να έπιστρέψει και να άποθάνει στην ιδιαίτερα του πατρίδα.

Όλο αυτό τό διάστημα, ο Γαλανός διατηρούσε συχνή έπικοινωνία και έπαφή με τούς συγγενείς και φίλους του. Κουρασμένος, όπως ήταν, από την άσκηση και τις σωματικές εκούσιες ταλαιπωρίες, άφησε την τελευταία του άναπνοή, στις 3 Μαΐου 1833, εκεί, στην ιερά πόλη, όπου έζούσε χωρίς να άξιωθεί να δει ξανά τό χώμα της πατρίδας του, τούς συγγενείς και φίλους του.

Στή διαθήκη του όμως ο Γαλανός έξεδήλωσε τά φιλόμουσα αισθήματά του προς την Πατρίδα του, κληροδοτήσας στην κυριωτέρα άκαδημία των Άθηνων (Πανεπιστήμιο) τό ήμισυ της περιουσίας του και όλους τούς τόμους των μεταφράσεών του, τά βιβλία, χειρόγραφα και λεξικό πολύτιμο.

Άναμφίβολα, ο Γαλανός, παρόλο ότι διέμεινε μελετών και έντρυφών στις Βραχμανικές φιλολογίες και θεωρίες, παρέμεινε Έλλην, Όρθόδοξος Χριστιανός,

συμπέρασμα πού βγαίνει μέσα από την τακτική αλληλογραφία του, μέ, τούς κατά καιρούς, ιερομονάχους τής Μονής Σινᾶ πού τότε ἐξυπηρετοῦσαν τίς θρησκευτικές ἀνάγκες τῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων τῶν Ἰνδιῶν. Τάφηκε στό κοιμητήριό τῶν Ἀγγλικανῶν στό Βαρανασὴ καί, ἐπὶ τοῦ τάφου του, χαράχθηκε ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή: «Ἱερὸν εἰς μνήμην Δημητρίου Γαλανοῦ, Ἀθηναίου, ὅστις ἐτελεύτησεν ἐν Βαρανασὴ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, ἡλικίας 72 ἐτῶν».

Στόν Ἑλληνορθόδοξο Ναό τῆς Μεταμορφώσεως, στήν Καλκούτα, ὁ Πρωτοσύγκελλος, Ἀνανίας ὁ Σιναΐτης χάραξε τό ἐξῆς ἐπίγραμμα πάνω σέ εἰδική πλάκα: «Ὁ ἐξ Ἑλλάδος Γαλανός Ἀθηναῖος τέθηκε Δημήτριος ἐν γῇ Ἰνδίας. Μουσῶν δ' ὦν φίλος ὁ ἀνὴρ καί παιδείας, λαμπρός κατέστη τῇ φήμῃ καί τῇ κλήσει. Λιπὼν δέ τόνδε τὸν πολύμοχθον βίον, ἀπῆλθε εἰς ἄλυπον καί αἰδίων βίον. Ἰστησι τοίνυν, εὐγνωμοσύνη χάριν, ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ τό δέ κενοταφεῖον, ὁ Παντελέων, εἰς αἰδίων μνήμην».

Γιὰ πρώτη φορά, ἐγινε στήν ἱστορία τόσο βαθιά μελέτη, μετάφραση καί σχολιασμός τῶν κειμένων τῶν βραχμανικῶν μυστηρίων καί ἡ ἀξία τους θεωρήθηκε ἀνυπολόγιστος ἀπὸ Γάλλους, Γερμανούς καί Ἀγγλους εἰδικούς περὶ τὴν Ἰνδολογίαν.

Οἱ μεταφράσεις κειμένων ἀρχαίων φιλοσόφων καί ποιητῶν εἶδαν τό φῶς τῆς δημοσιότητας, γιὰ πρώτη φορά, μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα τοῦ Δημητρίου Γαλανοῦ. Ἐδωσε τὴν εὐκαιρία στοὺς Εὐρωπαίους νὰ τὰ προσέξουν καί νὰ προχωρήσουν στή συστηματικὴ μελέτη αὐτῶν τῶν μοναδικῶν θησαυρῶν καί κειμηλίων τῆς Ἰνδικῆς γραμματολογίας καί θρησκευτικῆς ἀξίας.

Οἱ μεταφράσεις τῶν ἔργων τοῦ Γαλανοῦ ἀποτελοῦν μοναδικότητα καί σταθμὸ στήν ἱστορία τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας. Τό ὅλο ἔργο τοῦ Γαλανοῦ ἀποτελεῖ ἔκφραση τῆς σοφίας καί τῆς εὐσυνειδησίας πού τὸν διέκρινε. Ἡ συμβολή τοῦ Γαλανοῦ ἀποτελεῖ ἓνα κολοσσιαῖο ἄθλο μιάς μοναδικῆς πρωτοτυπίας καί ἀπαράμιλλης ἐξοικείωσης μέ τὴν Ἰνδολογία.

Τό κατόρθωμα τοῦ Γαλανοῦ εἶναι ὅτι ἔφερε, γιὰ πρώτη φορά στήν ἱστορία, τὴ γνῶση τῶν μυστικῶν διδαγμάτων τῶν ἀπορρήτων θεωριῶν τῶν Βραχμάνων. Εἶναι δέ ἀκόμα οἱ μεταφράσεις του ἐξαιρετικὸ κόσμημα τῆς Νεώτερης Ἑλληνικῆς Φιλολογίας.

Ἕνας ἄλλος Κεφαλλονίτης, πρωτοπόρος, εἶναι ὁ Ἱ. Φωκᾶς, πού ἔζησε τὸν 16ο αἰῶνα. Ἄφησε τὴ μνήμη ἑνὸς πρωτοπόρου θαλασσοπόρου μοναδικοῦ γιὰ τίς ἐπικίνδυνες ἀποστολές καί ἀνακαλύψεις του.

Ὁ Φωκᾶς ὑπηρέτησε, γιὰ περισσότερα ἀπὸ σαράντα χρόνια, στὴ ναυτικὴ μοῖρα τῆς Ἰσπανίας, πλούτισε ὑπερβολικά καί, τέλος, πτώχευσε. Ἀλλὰ δέν ἀπογοητεύτηκε. Κατόρθωσε, μέ τὴν πίστη καί τὴν ἐπιμονή του, νὰ ἀνακαλύψει τὴ συντομότερη ὁδὸ πού θά ἔνωσε τοὺς δύο ὠκεανούς – τὸν Εἰρηνικὸ καί τὸν Ἀτλαντικὸ. Σάν ἄριστος καί πολὺπειρος ἐξερευνητής, θέλησε νὰ δοκιμάσει αὐτό τό τολμηρὸ ἐγχείρημα, ἀφοῦ πῆρε τὴν ἐντολὴ ἀπὸ τὸν ἀντιβασιλέα τοῦ Μεξικοῦ.

Τὴν πρώτη ἐπιχείρηση ἀκολούθησε ματαίωση, γιατί τὰ πληρώματα τῶν πλοίων ἐδειλίασαν. Ἡ δεύτερη ὁμως ἀπόπειρα, πού ἐγινε τό 1592 στέφθηκε μέ ἐπιτυχία, καί ἔτσι, μέχρι σήμερα τό σημεῖο ἐκεῖνο πού ἀνακάλυψε εἶναι γνωστὸ στοὺς

γεωγραφικούς χάρτες σάν Στενό ἢ Θάλασσα τοῦ Φωκά. “Ὅπως καί τόσοι ἄλλοι “Ἕλληνες πρωτοπόροι καί ἐξερευνητές, ὁ Φωκάς πέθανε ἄσημος, φτωχός καί ξεχασμένος.

Καί κάτι διαφορετικό, ἀλλά σχετικό κι αὐτό, μέ τή μαχητικότητα καί τήν ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων πρωτεργατῶν: Εἶναι γνωστός ὁ πόλεμος τῶν Μπόερς, Ὁλλανδῶν ἀποίκων τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, πού ἐγκατεστάθηκαν ἐκεῖ, τόν 17ο αἰώνα. Στή συνέχεια, προσετέθησαν καί ἄλλες χώρες, ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, οἱ Σκανδιναβικές χώρες καί, τέλος, ἡ Ἀγγλία πού θέλησε νά κατακτήσει τίς πλούσιες πηγές τῆς Ἀφρικῆς. Στίς 15 Νοεμβρίου 1899, ὁ Τσῶρτσιλ συνελήφθηκε αἰχμάλωτος ἀπό τοὺς Μπόερς. Ἀνάμεσα σ’ αὐτούς πού συνέλαβαν τόν Τσῶρτσιλ, ἦταν κι ἓνας “Ἕλληνας, πού ἔφερε τήν καταγωγή του ἀπό τήν Λειᾶ-Φιλιατῶν Θεσπρωτίας, γνωστός μέ τό ὄνομα Τζῶν Κώστας - Ἰωάννης Παπακώστας. Ἡ ζωή του ἦταν περιπετειώδης.

Ἐπῆγε, κατ’ ἀρχήν, στήν Αὐστραλία (1895) καί, στή συνέχεια, ἐφθασε καί ἐξερεύνησε τίς ζούγκλες τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς καί, τέλος, πορεύτηκε στή Νότιο Ἀφρική, ὅπου ἐζήσε τόν πόλεμο τῶν Ἀγγλῶν μέ τοὺς Μπόερς, τοὺς ὁποίους ὑποστήριξε, πολεμήσας μάλιστα γι’ αὐτούς. Λέγεται μάλιστα ὅτι, ὅταν συνελήφθηκε ὁ νεαρός, τότε, Τσῶρτσιλ, ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες τῶν Μπόερς ἦταν ὁ “Ἕλληνας Τζῶν Κώστας.

Ὁ Τσῶρτσιλ ἐντυπωσιάστηκε ἀπό τήν παρουσία του ἐκεῖ καί εἶχε μιά «δραματική συνομιλία» μαζί του στό τέλος τῆς ὁποίας ἐπῆρε τήν ἀπάντηση: «Ὁ “Ἕλληνας πατρίδα ἔχει τήν ἐλευθερία καί ὅπου καί νά βρίσκεται πολεμᾷ γι’ αὐτήν». Ἡ ζωή του, στή συνέχεια, μοιάζει σάν μῦθος· φυλακίζεται καί στέλλεται ἀπό τοὺς Ἀγγλοὺς αἰχμάλωτος στήν Κεϋλάνη, ἐπιστρέφει στή Ν. Ἀφρική καί ἐγκαθίσταται στό Στέλλεμπος ὅπου ἀνοίγει τό καφενεῖο τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, τό ὁποῖο ἐγίνε κέντρο διερχομένων προσωπικοτήτων τῆς Ν. Ἀφρικῆς.

Τό 1911, βρέθηκε στήν Ἡπειρο, ὅπου πολέμησε ἐθελοντής· ἦταν μάλιστα ἀπό τοὺς θερμούς ὑποστηρικτές φιλελευθέρους τῆς Ἡπείρου καί, μετά τήν ἐπικράτηση τῶν βενιζελικῶν, τό 1920, ἐγκατέλειψε τήν Ἑλλάδα καί ἐπέστρεψε στή Ν. Ἀφρική, ὅπου ἀπέθανε τό 1932. Θεωρεῖται μεγάλος εὐεργέτης τῆς γενέτειράς του, ἀφοῦ προσέφερε τεράστια χρηματικά ποσά, γιά κοινωφελῆ ἔργα.

Πολλά ἄλλα ὀνόματα Ἑλλήνων πού διέπρεψαν σέ μακρινές χώρες, χάρις στήν ἰδιοφυΐα καί τήν ἐργατικότητά τους, μποροῦμε νά παρουσιάσουμε, γιά νά ἀντιληφθοῦμε καλύτερα τό μέγεθος τῆς προσφορᾶς τους καί τή συμβολή τους στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ καί πνεύματος.

Ἀλλά, γιά τήν ὥρα θά περιορισθοῦμε σ’ αὐτούς, πού προαναφέραμε πού εἶναι ἓνα ἀντιπροσωπευτικό ὑλικό πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή. Βλέπουμε, ἔτσι, καθαρά καί ξάστερα ὅτι ὁ “Ἕλληνας, ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀλλά καί μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, εἶναι ἄνθρωπος τῶν μεγάλων κατακτήσεων καί κατορθωμάτων.

Ἐχει μέσα του τή ζωτικότητα καί τήν ἀγάπη, γιά μεγάλα ἔργα καί, πρό παντός, γίνεται φορέας τοῦ γνήσιου ἐλληνικοῦ πνεύματος καί θέλει συνεχῶς νά τό προβάλλει, νά τό χρησιμοποιοῖ ἔτσι, ὥστε νά ὠφελοῦνται καί ἄλλοι λαοί καί φυλές τῆς γῆς. Οἱ σκαπανεῖς, λοιπόν, αὐτοί “Ἕλληνες, ἀπ’ ὅπου πέρασαν, ἄφησαν τά

ἵχνη τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἀποδημία εἶναι ἴδιο τῶν Ἑλλήνων πού δοξάζουν
καί τιμοῦν τό ὑπερ' ὄνομα τῆς Ἑλλάδας.. .

(συνεχίζεται ...)